

HET VRIJ BEROEP:
BANKROET OF DOORSTART?

Joeri VANANROYE
JURA FALCONIS
(eds.)

Stijn DE DIER
Koen GEENS
Bert KEIRSBILCK
Dominique MATTHYS
Joeri VANANROYE
Ivan VEROUGSTRAETE
Marieke WYCKAERT

intersentia

Antwerpen – Cambridge

Het vrij beroep: bankroet of doorstart?
Joeri Vananroye en Jura Falconis (eds.)

© 2016 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

ISBN 978-94-000-0745-1
D/2016/7849/62
NUR 827

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

VOORWOORD

Koen GEENS
Minister van Justitie

Het vrij beroep heeft over de jaren heen een gedaanteverwisseling ondergaan: de advocaat, notaris of geneesheer van vroeger bestaan niet meer; hij of zij is vandaag een professionele dienstverlener, die naast de eigenlijke beroepsuitoefening met maatschappelijke roeping, eveneens een ondernemer is en aan het economisch leven deelneemt zoals andere ondernemers die geen vrij beroep uitoefenen, dat ook doen. Vandaag kan men niet meer beweren dat de vrije beroepen geen ondernemers zijn, dat zij geen rekening moeten houden met de mededinging en de consumentenbescherming.

En toch komt het vrij beroep sterker uit deze omwenteling. Voor vele vrije beroepen was het net een uitdaging om hun economische rol te versterken, om hun dienstverlening uit te breiden en hun organisatie te professionaliseren. Meer en meer gaan het vrij beroep en een meer doorgedreven specialisatie en organisatie hand in hand en is de toegenomen concurrentie een uitdaging die niet wordt geschuwd. Vrije beroepen werden bij uitstek hooggeschoolde en gedreven ondernemers, die zich professioneel organiseren, kiezen voor samenwerkingsverbanden en vennootschapsstructuren met meer dan ooit oog voor hoogkwalitatieve dienstverlening. Zij weten dat waken over de rentabiliteit van hun onderneming geen afbreuk hoeft te doen aan de kernwaarden van hun beroep, zoals onafhankelijkheid of beroepsgeheim, en dat nog steeds het belang van de cliënt of patiënt, alsook het algemeen belang boven het persoonlijk belang van de vrije beroeper of van zijn onderneming verheven blijven.

Eisen dat het vrij beroep het ondernemerschap omarmt, betekent echter niet dat het rechtsbestel geen oog moet blijven hebben voor de eigenheid van het vrij beroep in onze gemeenschap. De vrije beroepen zijn ondernemers met een bijzondere maatschappelijke rol; zij verdienen dus een bijzonder wettelijk kader.

Als minister van Justitie wil ik hiervoor zorgen.

Vooreerst dient aan de vrije beroepen de mogelijkheid gegeven te worden om hun organisatiestructuur op een doeltreffende wijze in te richten. Het nieuwe vennootschapsrecht, waaraan een expertenwerkgroep vandaag werkt, zal het huidige kader bewaren en verbeteren. Minder vennootschapsvormen en meer contractuele vrijheid zijn twee karakteristieken van dit nieuwe vennootschapsrecht, waarmee ook de vrije beroepers hun voordeel zullen doen.

En eenmaal zij kunnen rekenen op een performant en toegankelijk vennootschapsrecht dat hen een aangepaste organisatiestructuur zal bieden, zal het vervolgens voor de vrije beroepen ook logischer en natuurlijker zijn om zich binnen de andere regels van het ondernemingsrecht te bewegen en zullen zij zich kunnen verlossen van het juk van een versnipperde wetgevende omkadering zoals die vandaag bestaat. Eenmaal er vooruitgang wordt geboekt op het vlak van de structurering en de organisatie van een vrij beroep, zal ook aan de versnippering van regels en normen, die de rechtszekerheid nodeloos op de proef stelt, een einde komen.

Bovendien hebben ook de beoefenaars van vrije beroepen, zoals alle andere ondernemers, recht op de openstelling van de gepaste instrumenten voor het geval dat zij in moeilijk vaarwater terechtkomen. Als minister van Justitie wil ik ervoor zorgen dat het insolventierecht, in al zijn facetten, wordt opengesteld voor de vrije beroepen. Het insolventierecht moet meer dan ooit een vangnet zijn, een reddingsboei voor het geval dat het niet loopt zoals verwacht. En ook in dat geval heeft een vrij beroeper het recht om op een ordentelijke wijze zijn onderneming of samenwerkingsstructuur aan te passen, te laten beschermen of te laten ophouden, op een wijze die de eigenheid van het vrij beroep eerbiedigt.

Ten slotte ben ik ervan overtuigd dat de vrije beroepen terecht mogen verlangen dat het rechterlijk apparaat ook de eigenheid van de verschillende sectoren kent en doeltreffend en hoogkwalitatief kan tussenkomen in geschillen die het vrij beroep aanbelangen. Geschillen binnen het vrij beroep of geschillen waarbij beoefenaars van het vrij beroep centraal staan, moeten worden behandeld met de hulp van gespecialiseerde rechters die vertrouwd zijn met sectorspecifieke regels. Vandaar dat ik in mijn beleidsplan ook de keuze heb gemaakt voor de uitbreiding van de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel, samengesteld uit beroeps- en lekenrechters, deze laatste afkomstig uit bepaalde specifieke sectoren of die reeds zelf jarenlang een vrij beroep hebben uitgeoefend.

Uiteraard reken ik bij deze hervormingen op de steun, de kennis en de medewerking van de verschillende beroepsordes en instituten. Hun inbreng is hierbij primordiaal: het verleden heeft ons immers geleerd dat de dynamiek van verandering veeleer uit de beroepsgroep zelf komt, dan uit het eigenlijke politiek beleid. De ordes en instituten zijn in dat opzicht de katalysatoren en de beleidsmakers

de uitvoerders. De beroepsgroepen beschikken over een hoogstaande kennis, weten wat leeft, houden nauw contact met de beoefenaars van het beroep en zijn in een constante interactie, zowel met de beoefenaar als met de beleidsmakers. Ik heb er ook alle vertrouwen in dat de beroepsorganisaties hun verantwoordelijkheid zullen nemen, en samen met mij en mijn administratie deze hervormingen zullen doorvoeren. Zij hebben al bewezen dat ze dat kunnen. En vandaag is dat niet anders.

Het is mijn bedoeling om aan de vrije beroepen een modern wettelijk kader te bieden, met performante rechters, een kader dat een stimulans moet zijn voor de snelgroeïende sector van vrije beroepen. En dit alles in nauw overleg met de beroepsorganisaties.

INHOUD

Voorwoord

Minister van Justitie Koen GEENS	v
--	---

Het vrij beroep gebonden door het ondernemingsrecht

Joeri VANANROYE	1
-----------------------	---

Afdeling 1. Een <i>status aparte</i> voor het vrij beroep als (slechte) bestaansreden voor het overleven van het handelsrecht.	1
Afdeling 2. Van handelsrecht naar ondernemingsrecht	4
Afdeling 3. Handelaar: nog steeds aanknopingspunt, in het bijzonder in het insolventierecht	16
§ 1. Onderneming voornamelijk geen aanknopingspunt in het insolventierecht	16
§ 2. Wie heeft er nog schrik van het insolventierecht?	18
§ 3. Van uitsluiting naar gedifferentieerde behandeling	21
Afdeling 4. Indien het vrij beroep het ondernemingsrecht omarmt, kan de handelaar worden losgelaten	22

De beoefenaar van het vrij beroep weldra onderworpen aan of genietend van het insolventierecht?

Ivan VEROUGSTRAETE	25
--------------------------	----

Afdeling 1. Het Wetboek van economisch recht: een zekere kentering	25
§ 1. Strekking van het Wetboek van economisch recht.	25
§ 2. Het begrip onderneming in het Wetboek van economisch recht.	28
Afdeling 2. Het “vrij beroep”	29
§ 1. Zoektocht naar een definitie.	29
§ 2. Kenmerken van het vrij beroep en gevolgen voor de wetgeving.	30
Afdeling 3. Een nieuw paradigma van de insolventie: toepassing van de insolventiewetgeving op de vrije beroepen	33
§ 1. Geest van de hedendaagse insolventiewetgeving en van het voorontwerp insolventiewet	33
§ 2. Toepassingsgebied van de insolventiewetgeving.	35
§ 3. Enkele inhoudelijke kenmerken van de toekomstige insolventiewetgeving.	37

§ 4. Toch geen blinde toepassing van de insolventiewetgeving	38
Conclusie	42

De beoefenaar van een vrij beroep en de marktpraktijken

Bert KEIRSBILCK	43
Afdeling 1. Inleiding	43
Afdeling 2. Definities	45
Afdeling 3. Bepalingen over oneerlijke beroepspraktijken ten aanzien van cliënten	49
Afdeling 4. Bijzondere vereisten voor beroepspraktijken van beoefenaars van een vrij beroep	53
Afdeling 5. Verenigbaarheid met Europees recht	55
Afdeling 6. Conclusie	61

Hoe sterk is de eenzame vrije beroeper als hij een ploeg vormt?

Over beroepsuitoefening in vennootschap en aansprakelijkheid

Marieke WYCKAERT en Stijn DE DIER	63
Afdeling 1. Inleiding	63
Afdeling 2. Burgerrechtelijke aansprakelijkheid	67
§ 1. Antwoord naar gemeen recht	67
A. Contractuele wanprestatie	68
B. Onrechtmatige daad los van contractuitvoering	70
§ 2. Vrije beroepen waarvan een vennootschap titularis kan zijn	73
A. Bespreking van de specifieke wettelijke regels	73
1. Cijferberoepen	73
2. Architect	81
§ 3. Vrije beroepen waarvan enkel natuurlijke personen titularis kunnen zijn	84
A. Voorvraag: toerekening?	84
B. Specifieke wettelijke regels voor notaris en gerechtsdeurwaarder ...	86
1. Notaris	86
2. Gerechtsdeurwaarder	91
C. Geen specifieke wettelijke regels voor geneesheer en advocaat	93
1. Geneesheer	93
2. Advocaat	98
§ 4. Bestuurdersaansprakelijkheid	102
§ 5. Getrapt systeem van vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid	104
Afdeling 3. Strafrechtelijke aansprakelijkheid	105
Afdeling 4. Nawoord	107

De advocaat is een ondernemer ... Ja, maar ...	
Dominique MATTHYS.....	111
Inleiding – Situering van het onderwerp.....	111
Afdeling 1. De advocaat als ondernemer: begripsomschrijving.....	112
Afdeling 2. De ondernemer en het mededingingsrecht.....	113
Afdeling 3. Is de advocaat een “bijzondere” ondernemer?	116
Afdeling 4. De ondernemer in de dagelijkse praktijk	119
§ 1. Onderworpenheid aan de Wet Marktpraktijken en het Wetboek van economisch recht	119
§ 2. De dagelijkse advocatenpraktijk	120